

SZEMLE

T. F. VORONCOV:

OT VOLZSSZKIH SZTEPEJ DO AVSZTRIJKIH ALP*

(Moszkva, Voenizdat, 1971. 256 o.)

A 3. Ukrán Front kötelékében működő 4. gárdahadseregnek 1944 végén—1945 elején fontos szerep jutott a magyarországi felszabadító hadműveletekben. Ez a magasabbegység 1944 novemberének második felében indult el Romániából Mohács—Zombor térségébe, és Mohács felszabadításával kapcsolódott be a 3. Ukrán Front Dunántúlon indított támadásába. Az volt a feladata, hogy a Dunán átkelve északnak, Székesfehérvár irányába mérjen csapást, a város elfoglalása után pedig Neszmélynél érje el a Duna jobb partját, és nyugati irányban hozza létre a bekerítés külső arcvonalát a Budapesten körülzárt ellenséges csoportosítással szemben. A 4. gárdahadsereg 1944 december végére, súlyos harcok árán teljesítette feladatát. Ezt követően 1945 januárjában, rendkívül kedvezőtlen körülmények között, szívós védelemmel elhárította a német főparancsnokság nagy páncélos túlerővel mért három ellencsapását, amely Budapesten körülzárt erőinek a felmentését célozta. A magyarországi felszabadító hadműveletek befejező szakaszában — 1945. március 16—1945. április 4. között — a 4. gárdahadsereg a 3. Ukrán Front csapásmérő csoportosításának jobbszárnyán támadt Székesfehérvár—Sopron irányában. A hadsereg csapatai több mint négyhónapos harctevékenységük során számos helységet szabadítottak fel a Dunántúlon, s hősi helyállásuknak nem kis része volt abban, hogy kudarcba fulladtak a 3. Ukrán Front védelmének szétzúzása

sára irányuló német kísérletek, amelyekhez Hitler oly nagy reményeket fűzött.

A 4. gárdahadsereg dicsőséges harci útjáról ad képet A volgai sztyeppétől az osztrák Alpokig címen Moszkvában, a Katonai Kiadó gondozásában megjelent hadtörténeti összefoglaló áttekintés. A könyv szerzői: N. I. Birjukov tartalékos altábornagy, T. F. Voroncov nyugalmazott vezérőrnagy, A. F. Szmekalov tartalékos ezredes és I. I. Sinkarjov ezredes. A szerkesztési munkálatokat Voroncov tábornok vezegte el. A szerzők közül Birjukov és Voroncov tábornok, valamint Szmekalov ezredes annak idején magas besorozást tölthettek be a 4. gárdahadseregben, Sinkarjov ezredes pedig neves hadtörténész. A szerzői kollektíva a 4. gárdahadsereg történetét a korabeli hadművelési iratok alapján dolgozta fel, e dokumentumok adatait jól egészítik ki a harcok egykori szervezőinek és vezetőinek személyes benyomásai, tapasztalatai.

A hadsereg első egységeit 1942 május végén—június elején kezdték szervezni a gorkiji, ivanovi és vlagyimirovi területen, abban az időben, amikor tetőfokára ért a Sztálingrádért folyó csata. 1942 augusztusában a 9. tartalék hadsereggént szerveződött magasabbegység, 24. hadsereg elnevezéssel bekapcsolódott a harcokba. Sztálingrád alatt oly eredményesen tevékenykedett, hogy 1943 májusában negyediként kapta meg a megtisztelő „gárda” címet. Még ugyanaz év augusztusában

* A volgai sztyeppétől az osztrák Alpokig.

a 4. gárdahadsereg a Voronyezsi Front állományába került, és részt vett a Nagy Honvédő Háború történetében gyökeres fordulatot betetőző kurszki csata végső szakaszában. Ez után — 1943 október elején — a hadsereg csapatai átkeltek a Dnyepr folyón, majd a korszuny—sevcsenkovszkiji hadművelet jelezte harci útjuk újabb állomását. E nagy jelentőségű hadműveletben tanúsított kimagasló bátorságáért és elért sikereit a hadsereg sok katonáját és tisztjét tüntették ki a Szovjetunió Hőse címmel, több magasabbegység pedig megkapta a „zvenyigorodi” és a „korszunyi” kitüntető elnevezést. 1944 március közepén a 4. gárdahadsereg — már a 3. Ukrán Front kötelékében — átkelt a déli Bugon, majd részt vett az umany—botosani hadműveletben, amely kedvező feltételeket teremtett a szovjet csapatok számára Moldva felszabadítására. Az 1944. augusztus 20-án kezdődött iasi—kisinyovi hadművelet sikeres megvívása után a hadsereg Magyarországra került. A budapesti hadműveletben betöltött szerepét már érintettük. Csapatai az 1945. március 16-án megindult bécsi hadművelet során eljutottak Kelet-Ausztria területére. Itt az Enns és az Ybbs folyók partján érte őket május 8-a, a fasiszta Németország feltétel nélküli kapitulációja.

Mint e rövid ismertetésből is kitűnik, a 4. gárdahadsereg nagy utat tett meg a Nagy Honvédő Háború idején.

Több jelentős hadműveletben vett részt, amelyek számottevő tapasztalatokkal gazdagították, fejlesztették a szovjet hadművészetet. E tapasztalatokhoz nem kis mértékben járult hozzá a 4. gárdahadsereg eredményes tevékenysége az erőszakos folyóátkelések, a mélyen kiépített, műszakilag megerősített ellenséges védelmi rendszerek áttörése és a tartós védelemre berendezett lakott helységek ostroma során.

A szerzők a harcselekmények leírásánál jól érzékeltetik a hadsereg helyét és szerepét a front hadműveleteiben. Bemutatják a hadsereg és alárendelt magasabbegységei parancsnokságának, valamint törzsének szervező és irányító munkáját, a párt- és politikai szervek tevékenységét, a hadsereg hadtápszerveinek működését. Számos példával illusztrálják a katonák és tisztek hősiességét, a csapatok teljesítményeinek nagyságát és eredményeit. Nem hallgatják el az esetenkénti nehézségeket, az elkövetett hibákat sem, de fő figyelmüket a nehézségek és hibák leküzdésére fordítják; ennek eszközeit és módozatait fejtik ki elemzéseik és értékeléseik során.

A könyv sok hasznos adattal gazdagítja ismereteinket a Nagy Honvédő Háború több hadműveletéről. Egyúttal komoly segítséget nyújt hazánk felszabadítása történetének jobb, alaposabb megismeréséhez.

Tóth Sándor